بسم الله الرحمن الرحیم

فصلنامه علوم و فنون مدیریت اطلاعات

سال دوم، شماره چهارم ـ زمستان 1395، شماره پیاپی 5

صاحب امتیاز: دانشگاه قم
مدیر مسئول: دکتر رضا کریمی
سردبیر: پروفسور مرتضی کوکبی
جانشین سردبیر: دکتر مهدی محمدی

اعضای هیات تحریریه به ترتیب حروف الفبا:

دکتر فهیمه باب الحوائجی (دانشیار گروه علم اطلاعات و دانش شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران)

دکتر محمد حسن زاده (دانشیارگروه علم اطلاعات و دانش شناسی دانشگاه تربیت مدرس)

دکتر جلال رضایی نور (دانشیار گروه مهندسی صنایع دانشگاه قم، تخصص مدیریت دانش)

پروفسور زاهد بیگدلی (استادگروه علم اطلاعات و دانش شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز)

پروفسور احمد شعبانی (استاد گروه علم اطلاعات و دانش شناسی دانشگاه اصفهان)

دکتر حسن کیانی خوزستانی (دانشیار گروه علم اطلاعات و دانش شناسی دانشگاه الزهرا)

دکتر مهدی محمدی (استادیار گروه علم اطلاعات و دانش شناسی دانشگاه قم)

دکتر یعقوب نوروزی (دانشیارگروه علم اطلاعات و دانش شناسی دانشگاه قم)

مدیر اجرایی و دبیر تحریریه:

سکینه فلسفین

ویراستار:

جعفر عباداله عموقین

ویراستار انگلیسی:

دکتر زهره زاهدی

حروف‌چین و صفحه‌آرا:

محمدباقر مهرآبادی

طراح جلد:

روح‌الله محمدی

داوران این شماره به ترتیب حروف الفبا:

دکتر علیرضا اسفندیاری مقدم، دکتر زاهد بیگدلی، دکتر مرتضی کوکبی، دکتر جلال رضایی نور، دکتررسول زوارقی، دکتر محسن زین العابدینی ، دکتر محمد حسن‌زاده، دکتر حسن کیانی خوزستانی، دکتر احمد شعبانی، دکتر رحمت‌اله فتاحی، دکتر داریوش علی محمدی، دکتر یعقوب نوروزی.

یادآوری:

پژوهشنامه علوم و فنون مدیریت اطلاعات، مقالات پژوهشی و مروری را در حوزه‌های مدیریت اطلاعات، مدیریت دانش، اطلاع سنجی اصطلاح شناسی، جامعه اطلاعاتی، مدیریت اطلاعات و فناوری اطلاعات، پردازش و سازماندهی اطلاعات، و سایر زمینه‌های مرتبط در عرصه مدیریت اطلاعات منتشر می‌سازد.

مسئولیت مطالب بر عهده نویسنده مقاله است.

نقل مطالب مقاله‌های فصل‌نامه با ذکر مأخذ آزاد است.

فصل‌نامه در ویرایش، اختصار و اصلاح مقاله‌ها آزاد است.

نشانی فصل‌نامه: قم: بلوار الغدیر، دانشگاه قم: کتاب‌خانه مرکزی، قسمت مجلات علمی، دفتر فصل‌نامه نشریه علوم و فنون مدیریت اطلاعات؛ **تلفن:** 61- 02532103360

سامانه نشریه stim.qom.ac.ir **نشانی الکترونیک:** Stim@Qom.ac.ir

وب سایت اختصاصی مجلات علمی دانشگاه قم: journals .qom.ac.ir

پذیرش مقاله در این در این مجله فقط از طریق ثبت در سامانه (stim.qom.ac.ir) امکان پذیر است.

راهنمای شرایط تنظیم و ارسال مقالات

جهت ارسال مقالات در قسمت ورود به سامانه گزینه ثبت نام در سامانه را انتخاب نمایید و سپس با نام و رمز کاربری که به پست الکترونیکی شما ارسال شده وارد سامانه شوید. در گزینه ارسال مقالات جدید، مراحل ده‌گانه (انتخاب نوع مقاله، وارد کردن عنوان، اضافه کردن نویسندگان، واردکردن چکیده، افزودن کلیدواژگان، توضیحات تکمیلی، داوران پیشنهادی، اضافه کردن فایل‌ها و تکمیل ارسال مقاله) را طی نمایید.

راهنمای تنظیم مقاله:

عنوان مقاله به همراه چکیده و کلیدواژه‌های فارسی در صفحه اول آورده شود.

مشخصات نویسندگان شامل نام و نام خانوادگی، مرتبه علمی، شماره تلفن، نشانی الکتررونیکی و وابستگی سازمانی) به فارسی و انگلیسی در فایل‌هایی جداگانه) در هنگام ارسال مقاله بارگذاری شود.

چکیده های فارسی و انگلیسی، ساختار یافته و دارای چهار بخش (هدف، روش، یافته‌ها و نتیجه‌گیری) و بین 150 تا 200 کلمه و کلیدواژه‌ها بین 3 تا 7 کلمه باشد.

توجه مقاله حداکثر 20صفحه 4A باشد و در 23 سطر تنظیم شود.

1. مقالات ارسالی با رویکرد پژوهشی، در 5 بخش: مقدمه، روش‌شناسی، یافته‌ها، بحث و نتیجه‌گیری و منابع تنظیم شود.

- بیان مسئله، هدف و ضرورت پژوهش، پیشینه و یا مبانی و چارچوب نظری، فرضیه‌ها و/یا پرسش های پژوهش در مقدمه آورده شود.
- روش تحقیق، جامعه، نمونه و شیوه نمونه‌گیری، ابزار گردآوری و شیوه‌های تجزیه و تحلیل داده‌ها در بخش روش‌شناسی پژوهش آورده شود.
- یافته‌ها و بحث و نتیجه‌گیری.
- منابع.

2. مقالات با رویکرد مروری در چهار بخش: مقدمه، بدنه اصلی مقاله، نتیجه گیری و منابع تنظیم شود.

3. شیوه استناددهی: استنادها در مقاله به شیوه استناددهی ای پی ای (APA) تنظیم شود. (اسامی نویسندگان خارجی به فارسی در داخل پرانتز نوشته و معادل انگلیسی آنها در پانویس ذکر شود). در هنگام استناد درون متنی همانند مثال‌های ارائه شده عمل شود:

- اثری دارای یک نویسنده: (بابازاده، 1378)
- اثری دارای دو نویسنده: (الماسی و احسانی، 1382)
- اثری دارای سه تا پنج نویسنده: (حسینی، مجتهدی، فرامرزپور،و احسانی، 1382)
- اثری دارای شش نویسنده یا بیشتر: (امینی و همکاران، 1390)
- استناد به منبعی با واسطه: (کاستلز، 1999، نقل در امام جمعه و ملایی‌نژاد، 1386).

توجه: اگر از نقل قول مستقیم استفاده می‌شود، حتماً پس از تاریخ نشر باید شماره صفحه آورده شود.

در تنظیم فهرست منابع، همانند مثالهای ارائه شده عمل شود:

مقاله مجله:

- نام خانوادگی، حرف اوّل نام (نقطه) (سال نشر). عنوان مقاله. عنوان مجله (به شکل ایتالیک)، دوره (به شکل ایتالیک) (شماره مجله)، شماره صفحات آغازین و پایانی مقاله.

کتاب:

- نام خانوادگی، حرف اوّل نام (نقطه) (سال نشر). عنوان کتاب (به شکل ایتالیک). (شرح ویرایش). محل نشر: نام ناشر.

پایان نامه:

- نام خانوادگی، حرف اوّل نام (نقطه) (سال نشر). عنوان پایان‌نامه (به شکل ایتالیک). شرح نوع رساله (یعنی چه؟) و مقطع تحصیلی. نام دانشگاه، شهر محل استقرار دانشگاه.

منابع موجود در وب

- نام خانوادگی، حرف اوّل نام (نقطه) (سال نشر). عنوان. بازیابی (Retrieved){روز، ماه و سال دسترسی به مدرک} از (from)، سپس نشانی دسترسی مطابق آنچه که در نوار نشانی درج شده است. مثال:

شاهبداغی، م.(1383). تلفنی که هیچ‌کس برنمی‌دارد. بازیابی 21 تیر 1383، از

persianblog.com/maryamnaji

American Psychological Association. (2001). Electronic reference. Retrieved November 1, 2001, from http://login.ezproxy.library.ualberta.ca/loing://www.apastyle.org/elecref.html

فونت ها: در تنظیم مقاله برای بخش‌های مختلف از فونت‌های زیر استفاده شود:

موضوع	اندازه	نوع فونت
عنوان مقاله فارسی	Bold 15	B Zar
اسامی نویسندگان فارسی	Bold 12	B compset
متن	نازک 13	B lotus
سرصفحه	Bold 14	B lotus
عناوین فرعی مقاله	Bold 13	B lotus
پانویس فارسی	نازک 10	B lotus
پانویس لاتین	نازک 10	Times NewRoman
عناوین جداول، نمودارهاوشکل‌ها	Bold 11	B lotus
متن جداول	نازک 11	B lotus
منابع فارسی	نازک 13	B lotus
منابع لاتین	نازک 11	Times NewRoman

چکیده‌های فارسی		
موضوع	اندازه	نوع فونت
تیتر چکیده	Bold, Italic 14	B lotus
متن چکیده	نازک 11	B lotus
عناوین چکیده	Bold 12	B lotus
چکیده‌های انگلیسی		
موضوع	اندازه	نوع فونت
تیتر Abstract	Bold, Italic 11	Times NewRoman
عنوان مقاله انگلیسی	Bold 14	Times NewRoman
اسامی نویسندگان انگلیسی	نازک 12	Times NewRoman
متن چکیده انگلیسی	نازک 11	Times NewRoman
عناوین چکیده	Bold 12	Times NewRoman

سخن سردبیر

امر به معروف و نهی از منکر در پژوهش‌های علم اطّلاعات و دانش‌شناسی

در عبادات هشت‌گانه‌ای که در اسلام برای هر مسلمانی قائل شده‌اند به دو عبادت امر به معروف و نهی از منکر نیز اشاره شده است. بدون این که بخواهیم دربارهٔ ماهیّت و شرایط انجام این دو عبادت در این جا سخنی به میان آوریم تنها به ذکر این نکته بسنده می‌کنیم که وجود این دو عبادت، نشان‌دهندهٔ الزام مسلمان به حسّاسیّت نسبت به ناهنجاری‌هایی است که در جامعهٔ پیرامون او رخ می‌دهد. به سخنی دیگر، مسلمان نمی‌تواند استدلال کند که چون فراسامانهٔ پیرامون او درگیر فسادی فراگیر است پس امر به معروف و نهی از منکر از او ساقط است و او باید به انتظار تغییر فراسامانه و سپس انجام این دو عبادت باشد. او باید در هر شرایطی امر به معروف و نهی از منکر را انجام دهد صرف نظر از این که فراسامانهٔ پیرامون او چگونه عمل می‌کند. در این جا ممکن است پرسشی مطرح شود: آیا اگر مسلمان نباشیم این عبادت از ما ساقط است؟ در پاسخ می‌توان به سخن سالار شهیدان اشاره کرد که فرموده‌اند: اگر برای شما دین نیست در دنیایتان آزاده باشید. به این ترتیب در دو حالت، یا مسلمان (و طبیعتاً آزاده) هستیم و به امر به معروف و نهی از

منکـر مـی‌پـردازیم یـا مسـلمان نیسـتیم ولـی مـی‌تـوانیم آزاده باشـیم و آزاده‌وار نسـبت بـه ناهنجاری‌های پیرامون خود واکنش نشان دهیم.

سال 1395 در حالی رو به پایان است که در آن، پژوهش‌ها در رشتهٔ علم اطّلاعـات و دانش‌شناسی درگیر همان بیماری‌های مزمنی بودند که به‌نظر می‌رسد بـا گذشـت زمـان، بـه وخامت آن افزوده می‌شد. این بیماری‌ها که به‌عنـوان یـک فروسـامانه، بخشـی از فراسـامانهٔ وضعیّت اسف‌بار پژوهش در علوم انسانی که خـود، بخشـی از فراسـامانهٔ بیمـار پـژوهش در کشور است می‌باشند و بایستی از سوی همـهٔ کسـانی کـه دسـتی در پـژوهش دارنـد درمـان شود. بدیهی است که فراسامانهٔ اسف‌بار پژوهش در کشور که شاید بهترین نماد آن، توزیـع آشکار و بی‌پروای آگهی‌های فروش پایان‌نامه‌ها از سوی دفاتر فروش پایان‌نامه، آن هـم در روبه‌روی یکی از مراکز معتبر دانشگاهی، یعنی دانشگاه تهران باشد بایـد از سـوی نهادهـای علمی و فرهنگی کشور مانند وزارت علوم، تحقیقات و فنّآوری تحت درمان قرار گیرد. امّـا نمی‌توان تا انجام این درمان بـزرگ، دسـت روی دسـت گذاشـت و کـاری نکـرد. درسـت است که انجام برخی از اصـلاحات، بیـرون از حیطـهٔ اختیـارات ماسـت امّـا بـا انجـام برخـی اقدامات به شرح زیر می‌توانیم از شـرایط نابـه‌هنجـار پـژوهش در رشـتهٔ خـود بکـاهیم. ایـن جاسـت کـه بایـد امـر بـه معـروف و نهـی از منکـر در زمینـهٔ پـژوهش در علـم اطّلاعـات و دانش‌شناسی، چه مسلمان باشیم چه نباشیم انجام شود:

1. بایـد روحیـه پـژوهش و پرسشـگری و تفکـر نقّـاد را در جامعـهٔ علـم اطّلاعـات و دانش‌شناسی گسترش دهیم. باید تحمّل نقد سازنده را داشـته و بـاور داشـته باشـیم کـه ایـن گونه نقدها ما را تخریب نمی‌کند بلکـه مـی‌سـازد. ایـن نقـد را از هـر کسـی بپـذیریم حتّـی دانشجوی ما. به دانشجوی خود فرصت دهیم تا سخن بگوید و با او تعامل داشته باشیم؛

2. از کمّی‌گرایی صرف در حوزهٔ پژوهش در علم اطّلاعات و دانش‌شناسـی بپرهیـزیم و تناسبی منطقی میان کمّیت و کیفیّت در این پژوهش‌ها را رعایت کنـیم. علـم اطّلاعـات و دانش‌شناسی، علی‌رغم استفاده از فنّآوری‌های نـوین اطّلاعـاتی بـاز هـم جـزو علـوم انسـانی است و روش‌های پژوهش خاصّ خود را مـی‌طلبـد. ایـن روش‌هـا نمـی‌تواننـد صـرفاً کمّـی باشند، و از همه مهم‌ترها؛

3. **مطالعه و بررسی دقیق، کامل، و به‌هنگام** هر گونه پیشنهاده و پایان‌نامه، در سمت‌های استاد راهنما، استاد مشاور، و داور، و هنگام داوری هر گونه کتاب و مقاله. بیش از توان و زمان خود پایان‌نامه نگیریم و برای پایان‌نامه‌ها وقت بگذاریم. آیا استادی که تنها در یک روز شانزده پایان‌نامه را که مدّعی راهنمایی آن‌هاست دفاع می‌کند می‌تواند بگوید که برای این پایان‌نامه‌ها وقت گذاشته است؟ آیا او در هنگام راهنمایی پایان‌نامه‌ها تعاملی هم با دانشجویان خود داشته است که از قبل این تعامل، دانشجو و خود استاد ارتقاء علمی یابند؟ آیا رابطهٔ این استاد با دانشجویان خود فراتر از عمل ماهی مادّه‌ای است که هنگام تخم‌گذاری تنها کاری که می‌کند تخم‌ها را در جایی می‌گذارد که از دسترس ماهیان نر دور باشند تا خورده نشوند و سپس، خود دور می‌شود؟ آیا این استاد درآمد حاصل از این نوع راهنمایی را مشروع و حلال می‌داند؟؛

4. هر گونه پژوهشی اعمّ از پایان‌نامه، پیشنهاده، کتاب، و مقاله **را بدون تعارف و با صراحت** و با رعایت آداب نقد در هر سمتی اعمّ از استاد راهنما، استاد مشاور، استاد داور و غیره نقد کنیم. سخت‌گیری منطقی داشته و از رنجش همکاران واهمه نداشته باشیم. اگر پایان‌نامه‌ای خوب نوشته نشده است برای رعایت حال همکارمان به آن نمرهٔ بالایی ندهیم. اگر اشکال در پایان‌نامه از راهنمایی استاد راهنما و/یا استاد مشاور است سعی نکنیم که دانشجو را مقصّر قلمداد کنیم. در جلسهٔ دفاع همکاران را تهدید نکنیم که اگر به دانشجوی ما نمرهٔ کم بدهند به دانشجوی آن‌ها نمرهٔ کم خواهیم داد. با همکارانمان در جلسهٔ دفاع بر سر نمرهٔ پایان‌نامهٔ دانشجوی خود چانه نزنیم. تعارف را کنار بگذاریم و اعتبار رشته و حرفه را بیش از اهالی رشته و حرفه‌مندان در نظر داشته باشیم.

واقعیّت آزاردهنده‌ای که در جامعهٔ علم اطّلاعات و دانش‌شناسی کشور وجود دارد همان نبود مطالعه و بررسی دقیق و کامل هر گونه پژوهشی اعمّ از پایان‌نامه، پیشنهاده، کتاب، و مقاله و نیز، بود تعارف و نبود صراحت در هنگام نقد پایان‌نامه، پیشنهاده، کتاب، و مقاله است که فروسامانهٔ پژوهش در علم اطّلاعات و دانش‌شناسی را دچار چنین تباهی کرده است. برای رهایی از فرمالیسم حاکم بر پژوهش‌های رشته و برون‌رفت از این تباهیِ رو به نابودی، ناچاریم کلیشه‌های کنونی را دور بیاندازیم و متعهّدانه آن چه را که وظیفه

داریم انجام دهیم. در غیر این صورت، راه پژوهش‌های ما به ترکستان خواهد بود و هیچگاه به کعبهٔ نظریه‌های بنیادی رشته که سال‌هاست در پی آنیم نخواهیم رسید. بیاییم مسلمان وار و یا آزاده‌وار در پژوهش‌های علم اطّلاعات و دانش‌شناسی امر به معروف و نهی از منکر داشته باشیم. این یک عبادت و نیز یک وظیفه است.

دکتر مرتضی کوکبی

علوم و فنون
مدیریت اطلاعات

فصلنامه دانشگاه قم
زیر نظر معاونت پژوهشی
سال دوم، شماره چهارم ـ زمستان 1395، شماره پیاپی 5

فهرست

نوشتاری پیرامون نام تغییریافته 1
دکتر مرتضی کوکبی

تحلیل و نقد جایگاه و کاربرد رویکردهای شناختی در علوم اطلاعات 21
اکبر مجیدی

مدل پارادایم نظری مدیریت دانش شخصی کتابداران کتابخانه‌های عمومی 57
دکتر اورانوس تاج‌الدینی، یوسف اسفندیارپور، دکتر علی سادات‌موسوی

بررسی میزان انطباق فهرستبرگه‌های فیپای سازمان اسناد و کتابخانهٔ ملّی جمهوری اسلامی ایران با قواعد فهرست‌نویسی انگلوامریکن 83
سمیه علمدار

اشتباهات رایج چکیده‌های انگلیسی در پایان‌نامه‌ها: رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی 103
الهام فراهانی، مهری فیروزعلیزاده، سمیه پناهی

بررسی میزان مهارت کارکنان کتابخانه‌های تحت پوشش نهاد کتابخانه‌های عمومی استان اصفهان در استفاده از ابزارهای وب 2.0 127
دکتر عاصفه عاصمی، نرگس اورعی، زهرا رجایی خوزانی

بررسی میزان رضایت شغلی کتابداران سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران 151
دکتر زهره میرحسینی، آزاده فتاحی